



ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура	Вид дисципліни	Основна
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	8

Реставрація творів живопису

Семестр 8 (весна 2026)

Викладач	Дерев'янка Артем Юрійович, ст. викладач
E-mail	arty.derevyanko@gmail.com
Телефон (моб)	+380505916623
Заняття	Онлайн четвер 13.00–16:20, ауд. 405 (3 корпус)
Консультації	Понеділок 12.20–13.00
Адреса	Онлайн, Худпром лофт
Телефон	057 706-03-50 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи, спілкування засобами е-месенджерів «Viber», «Telegram», «WhatsApp», та телефонні консультації у робочі та не робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа, чи повідомленні месенджерів обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — РТЖ); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Роботи по реставрації для рубіжного контролю мають бути представлені очно. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються без графіку.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Володіння різними живописними техніками та рисунком; наявність знань в галузі хімії, фізики.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні рекомендації

1. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Копіювання» для студентів 1 курсу спеціальності «Реставрація та експертиза

- творів мистецтва» / Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва. – Харків : ХДАДМ**
2. **Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Основи реставрації творів живопису» для студентів 1 курсу спеціальності «Реставрація та експертиза творів мистецтва» / Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва. – Харків : ХДАДМ**
 3. **Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Техніка і технологія творів живопису» для студентів 1 курсу спеціальності «Реставрація та експертиза творів мистецтва» / Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва. – Харків : ХДАДМ**
 4. **Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Копіювання темперного живопису» для студентів 2 курсу спеціальності «Реставрація та експертиза творів мистецтва» / Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва. – Харків : ХДАДМ**
 5. **Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи бакалавра для студентів спеціальності «Реставрація та експертиза творів мистецтва» / Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва. – Харків : ХДАДМ**
 6. **Методичні рекомендації для проведення та проходження педагогічної практики студентами 3 курсу спеціальності «Реставрація та експертиза творів мистецтва» / Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва. – Харків : ХДАДМ**
 7. **Методичні рекомендації для проведення та проходження переддипломної практики студентами спеціальності «Реставрація та експертиза творів мистецтва» / Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва. – Харків : ХДАДМ**

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Манжетові, та великі праски, що розігріються за допомогою парової лазні. Набір медичного інструменту: Скальпелі, макетні ножі, пінцети, шпателі, голки, шприци, засоби для виготовлення фарби (курант, матоване скло), агатовий зуб, художні, технічні, золотільні пензлі, (щетина, колонок, синтетика), мастихіни, набір столярного інструменту, і ще багато чого..., Блокнот для записів, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word. Мікроскопи МБС-2, МБС-9, Приладдя для дослідження в ультрафіолетовім та інфрачервонім діапазоні довжини електромагнітних хвиль. Негатоскоп. Лупи 2-10х крат. Фотографічна техніка. Набір світлофільтрів. Реактиви для мікрохімічних досліджень.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою курсу є вивчення студентами історії розвитку та сучасними методиками реставрації творів мистецтва та навчання методам досліджень творів мистецтва при проведенні комплексу реставраційних процесів.

Завдання курсу є навчання студентів теоретичним і практичним навичкам, які необхідні при роботі в галузі наукової реставрації.

На практичних заняттях студенти набувають здатність володіти практичними навичками реставрації творів мистецтва, розуміти процеси створення мистецьких творів, володіти базовими методиками реставрації пам'яток олійного та темперного живопису. здійснювати дослідження художніх творів та обґрунтовувати (за потребою) вибір методики їхньої реставрації; здатність аналізувати наукові питання, виявляти та формулювати наукові проблеми в межах історичного та теоретичного дискурсів образотворчого та декоративного мистецтва, сфери реставрації та атрибуції творів мистецтва з можливістю подальшого втілення результатів роботи у наукове середовище (статті, доповіді тощо).

Загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності, що забезпечує дисципліна

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

СК 7. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.

СК 8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 11. Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Очікувані **програмні результати навчання:**

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 3. Формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.

ПРН 4. Орієнтуватися в розмаїтті сучасних програмних та апаратних засобів, використовувати знання і навички роботи з фаховим комп'ютерним забезпеченням (за спеціалізаціями).

ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування, приладові та мікрохімічні дослідження).

ПРН 11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН 13. Застосовувати сучасне програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізаціями).

ПРН 14. Тракувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і

технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН 16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ПРН 18. Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається професійним сприйняттям особливостей реставраційної та експертної практики.

Дисципліна вивчається протягом двох семестрів, 4-го курсу (8 кредитів ECTS, 240 навчальних години, в тому числі 40 годин — аудиторні лекційні та практичні заняття та 84 години — самостійні). Всього курс має 3 модулі та 6 тем.

Весняний семестр: 210 годин: — 105 практичні заняття, 105 — самостійні.

Реставрація творів живопису

Розділ 1.

1. Регенерація лакової плівки.
2. Потоншення нерівномірної лакової плівки,
3. видалення шарів часткового запису.

Змістовий модуль **6** містить 4 завдання:

Розділ 2.

1. Виконання графічної реконструкції втрачених фрагментів зображень.
2. Тонування реставраційних вставлень за допомогою різних технік.
3. Заповнення щоденників реставрації, формування фото таблиць реставраційних етапів.
4. Оформлення паспортів реставрації творів станкового живопису. Формування CD-r, CD-rw дисків з текстами, паспортами та фотоматеріалами виконаного завдання.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом практичних занять. Самостійна робота студента спрямована

на завершення практичних завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз та покращення практичної складової реставрації творів живопису. Додаткові завдання для самостійної роботи виконуються на основній роботі з реставрації.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є модульні та семестрові перегляди. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесів реставрування. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачено написання статей, участь в конференціях за тематикою роботи що реставрується (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять студентові необхідно зосередитися на якості та вірності виконання реставраційних процесів. Студент має можливість за необхідністю робити короткі перерви, пов'язані з методикою проведення реставраційних процесів, та для відпочинку очей при роботі з збільшуючими ми приладами тощо..

Вітається власний пошук в виборі методики та методу вирішення реставраційних задач, аргументоване відстоювання позиції внесення змін до обраних методик реставрації.

У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певне заняття, він повинен самостійно відпрацювати його відзвітувати викладачеві об обсягах виконаної їм роботи.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не вітаються.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
4 курс. 8 семестр						
Дата	тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
26.01	1.1	практика	Регенерація лакової плівки.	4		
2.02	1.2	практика	Регенерація лакової плівки.	4		
9.02	1.3	практика	Регенерація лакової плівки.	4		
16,02	1.4	практика	Регенерація лакової плівки.	4		
23,02	1.5	практика	Видалення шарів часткового запису	4		
10.03	1.6	практика	Видалення шарів часткового запису	4		
2,03	1.7	практика	Видалення шарів складних над лакових забруднень.	4		
9,03	2.1	практика	Видалення шарів складних над лакових забруднень.	4		
16.03	2.2	практика	Видалення шарів складних над лакових забруднень.	4		
23,03	2,3	практика	Тонування	4		
30,03	2,4	практика	Оформлення щоденників реставрації творів станкового живопису, формування реставраційних фототаблиць.	4	Перегляд	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–20
2	Поточний контроль	0–20
3	Поточний контроль	0–20
4	Поточний контроль	0–40
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі виконав завдання, показав ретельність акуратність виконання роботи.
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі виконав завдання, показав ретельність акуратність виконання роботи, хоча для прийшлося переробити деякі дрібні помилки
A-	16	36	Студент в повному обсязі виконав завдання, показав ретельність акуратність виконання роботи, хоча в процесі роботи було зроблено незначні помилки, котрі не внесли змін у структуру твору, та були перероблені на високому рівні
B	12–15	32–35	Студент виконав завдання, хоча не встиг довести деякі робочі процеси.
C	8–11	22–31	Студент виконав завдання, хоча не встиг довести деякі робочі процеси, котрі не впливають на подальший стан збереженості твору
D	4–7	10–21	Студент виконав завдання не в повному обсязі, не встиг довести деякі робочі процеси, котрі не впливають на подальший стан збереженості твору
E	1–3	1–9	Студент виконав завдання не в повному обсязі, не встиг довести деякі робочі процеси, котрі впливають на погіршення стану збереженості твору
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність Студента під час семінарських занять (3), виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

Базова

1. Бідзіля В. О. Біюциди в реставраційній практиці. Київ: Національний науково-дослідний центр України, 2003. 64 с.
2. Жердзіцький В. Живопис. Техніка та технологія. Харків: Колорит, 2006. 327 с.
3. Лоханько В.Є. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187 с.
4. Лоханько Ф.П., Флорова Т.І. Художні Матеріали: Техніка Живопису. Київ: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. 142 с.
5. Проблеми збереження, консервації і реставрації музейних пам'яток історії та культури: Спецвипуск. Проблеми біопошкодження пам'яток історії та культури /Кол. авторів, кер. Т.О. Кондратюк. Київ: ІПК ПК, 1998. 172 с.
6. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації. Київ: Мистецтво, 2009. 304 с.
7. Скоп Л. Українське церковне малярство у Галичині: техніка та технологія XV-XVIII ст. Львів: Коло, 2013. 192 с.
8. Losos L. Die Technik der Malerei. Praha: Artia Verlag, 1988. 191 p.

9. Дерев'янка А.Ю. Методичні рекомендації на тему «Реставрація темперного живопису». – Х.: ХДАДМ, 2016-18 р.
10. Дерев'янка А.Ю. Методичні рекомендації на тему «Реставрація олійного живопису». – Х.: ХДАДМ, 2016-18 р.

Додаткова

1. Ведь М.В. Методичні рекомендації на тему: Дослідження мінеральних пігментів живопису методом мікрохімічного аналізу. - Х.: ХДАДМ, 2012. – 36с. 2012..
2. Ковальов Ю.С. Методичні рекомендації на тему: «Реставрація виробів із шкіри» - Х.: ХДАДМ, 2009. – 20 с.
3. Ковальов Ю.С. Методичні рекомендації на тему: «Хімічні матеріали для збереження та реставрації чорних металів». - Х.: ХДАДМ, 2010. – 26с.
4. Шуліка В.В. Методичні рекомендації на тему: «Органічні барвники темперного живопису» - Х.: ХДАДМ, 2009. – 36с.
5. Шуліка В.В. Методичні рекомендації на тему: «Мінеральні фарби темперного живопису». - Х.: ХДАДМ, 2009. – 36с.
1. 19. Khomenko K. Metodical recommendations on topic “Outlines of restoration paintings on canvas”. – Х.: ХДАДМ, 2018. – 19 р.

16. Інформаційні ресурси

2. <http://restorer.kiev.ua/>
3. <http://www.grabar.ru/>
4. <http://www.art-con.ru>